

TARİKATÇILARLA MÜNAZARANIN AÇMAZLARI

Dinin en temel kavramlarının bile doğru bilinmediği bir ortamda ayrışmaların, mezhepleşmelerin bu denli yaygınlaşması şaşılacak bir şey değildir. Kur'an'ın açıklanması metodu olan hikmet de unutulunca, fıkıh usûlümüz kitaba uymaktan ziyade kitabına uydurma faaliyetine dönüşmüştür.

Giriş

07 Mayıs 2017 tarihinde Nakşibendi tarikatına bağlı bazı hocalarla bir araya gelip, önceden belirlediğimiz bazı konularda bir münazara gerçekleştirdik. Meseleleri her ne kadar ayetler bütünlüğünde ortaya koymuş olsak da çabalarımız karşı tarafta adeta görünmez bir duvara çarptı ve söylediklerimizin hiçbir etkisi olmadı. Bir kitaptan bakarak kendi iddialarını desteklemek amaçlı okudukları delillerin aslına yönelik de hiçbir fikirleri olmadığı belliydi. O gün, bu tarz münazaraların -ne kadar ayet okursak okuyalım- asla bir netice vermeyeceğini anladık. Zira uydurulmuş dinin yanlış kavramları ve algılarıyla çürümüş zihinlerle aynı frekansta iletişim sağlayabilmek neredeyse imkansız. Çarpma gördüğü yerde toplama, çıkarma gördüğü yerde bölme yapan bir adamla matematik konusunda ne kadar sağlıklı iletişim kurabilirsiniz, bu insanlarla da dinî meselelerde ancak o kadar iletişiminiz olabilir.

Bu yazımızda, söz konusu münazaradan hareketle, uydurulmuş din ile indirilmiş din arasındaki kalın duvarları görmeye çalışacağız. Bu tarz münazaraları kısırlaştıran ve açmaza sokan etkenleri ele alacağız. Bunu yaparken, karşı tarafın zihin algısını adaletli bir şekilde yansıtmak açısından, münazarada söylen-

diklerini ses ve video kayıtlarından olduğu gibi yazıya aktarıp sunacağım. Buradaki amacımız kimseyi kötülemek değil, aksine gelecekte bizi daha verimli ve olumlu sonuçlara ulaştırabilecek diyalog zemininin oluşmasına katkı sağlamaktır.

Görünmez Duvarlar

Kazan kaldırmak deyimini daha önce duymuşsunuzdur. Hikayesini bilen ise pek azdır. Osmanlı'da Yeniçeri ocağının işini düzgün yapmayan üstelik de pasaklı bir aşçısı varmış. Pilavı pişirdiği kepeği yıkamadan bir yandan hoşafı karıştırmış. Haliyle hoşaf da yağlı oluyormuş. Gel zaman git zaman bu aşçı yaşlanıp işi bırakmış. Yerine genç ve işini doğru yapan yeni bir aşçı gelmiş. Bu genç aşçı, pilavı başka hoşafı başka kepeyle yapmaya başlamış. Hoşafın artık yağsız çıktığını gören Yeniçeri askerleri "devlet yağımızı kesti, yağ bile bize çok gördüler" diyerek hoşaf kazanını kaldırıp sarayın kapısına fırlatmışlar. Oysaki doğrusu hoşafın yağsız olmasıdır. Ancak siz o askerlere bunu anlata-mazsınız. Adeta aranızda görünmeyen bir duvar vardır. Onların zihnindeki hoşaf kavramı ile sizin zihninizdeki hoşaf aynı değildir artık.

Aynı dili kullandığınızı düşündüğünüz insanlarla san-

ki yabancı bir dilde anlaşmaya çalışıyormuşsunuz gibi hissettiğiniz oldu mu? Kavramların zihninizde delâlet ettiği manalar aynı değil ise bu gibi durumlar yaşamak çok doğal. Dini doğru anlamanın tek yolu da kavramların delâlet ettikleri doğru manaları tespit etmektir. Bu din, Allah'ın dini olduğu için de kavramların içini ancak Allah doldurmalıdır. Biz Müslümanlara düşen Allah'ın açıkladığı şekliyle dini ve kavramları kabul etmektir. Bunun nasıl yapacağımızın metodunu da Yüce Allah detaylı olarak öğretmiştir.¹ Başka metotlarla kavramlara farklı manalar yükleyenler ise kendilerini Allah yerine koymuş olurlar. Onların anlattıkları din de artık Allah'ın dini olmak çıkıp, uydurulan din haline gelmiş olur.

Tarikatçılarla gerçekleştirmiş olduğumuz münazarada kavram çatışması had safhadaydı. Neredeyse hiçbir konuda zihinlerimiz müşterek bir manada buluşmuyordu. Her ne kadar ağızımızdan aynı sesler çıksa da tasavvur dünyamızdaki yankısı farklı oluyordu. Gayr-i metlûv vahiy konusunu tartışırken ortaya çıkan kavram çatışmasında en dikkat çekici ve mühim noktaları sırasıyla ele alacağız.

a) Vahiy Kavramı

Tarikat Hocası: “Efendimiz (s.a.v) eşlerinden Hz. Hafsa'ya bir sır söyledi. O ise sırrı bir diğer şahsa ifşa etti. Rasûl-ü Ekrem bu sırrın eşi tarafından ifşa edil-

diğini öğrenince ondan bir açıklama istedi. Eşi, Hazreti Peygamber'e bu sırrın ifşa edildiğini kimden öğrendiğini sordu. Rasûl-ü Ekrem (s.a.v), bunun Allah tarafından haber verildiği şekilde karşılık verdi. Bu olay Kur'ân-ı Kerim'de şu ayet-i kerime ile bize haber veriliyor:

Bir gün Nebî, eşlerinden birine gizli bir söz söylemişti. Eşi onu, diğer eşine bildirince Allah, Nebîsini o konuda bilgilendirdi. O da onun birazını eşine anlattı, birazını da anlatmaktan vazgeçti. Eşine bildirdiğinde o: “Bunu sana kim bildirdi?” dedi. Nebî de “Bana bunu, her şeyi bilen; her şeyin iç yüzünü bilen bildirdi.” diye cevap verdi. (Tahrim 66/3)

Yukarıdaki ayette geçen “Bana bunu, her şeyi bilen; her şeyin iç yüzünü bilen bildirdi.” ifadesi, söz konusu sırrın ifşa edildiğini Rasûl-ü Ekrem'e Allah tarafından haber verildiğini açıkça gösteriyor. Bu haber verme olayı Kur'ân-ı Kerim'in hiçbir yerinde geçmez. Dolayısı ile bu ayet, Hazreti Peygamber'in Kur'ân'da yer alan vahiyler dışında Allah'tan başka vahiyler aldığına da müşahhas bir örneğidir.”

Biz her ne kadar söz konusu münazarada, ilk konuşan taraf olarak, vahiy kavramıyla ilgili ayetleri detaylı olarak zikretmiş olsak da sıra kendilerine geldiğinde, tarikat hocaları hala bu tarz deliller getirmeye çalıştılar. Bu durum da aslında bizi hiç dinlemediklerini veya anlamadıklarını gösteriyor.

Öncelikle fıkıh geleneğinde “gayr-i metlûv vahiy” kav-

¹ Bkz: Hüd 12/1,2; Fussilet 41/3; Zümer 39/23; Âl-i İmrân 3/7. Ayrıca Bkz: Fatih Orum, “Kur'an'ı Anlama Usûlü”, Süleymaniye Vakfı Yay.

ramıyla aslında ne kastedildiğini Hayrettin Karaman'ın şu sözleriyle anlamaya çalışalım:

“Hz. Peygamber'e genel olarak tatbikatta ortaya çıkan bazı konularda hüküm ve karar yetkisi verildiği gibi, Kur'an'da olmayan hususlarda ona haram ve helal koyma yetkisi de verilmiştir.”²

Klasik anlayışa göre dinde hükümlerin kaynağı vahy-i metlûv ve vahy-i gayr-i metlûv olmak üzere ikidir. Vahy-i metlûv, “okunan vahiy” demektir. Namazda okunduğu için Kur'an ayetlerine vahy-i metlûv denmiştir. Namazda okunmadığı halde Kur'an ayetleri mesabesinde olan ve insanları bağlayıcı farzlar, hükümler, haramlar ve helaller bildiren diğer vahiyler de gayr-i metlûv yani “okunmayan vahiy” adı verilmiştir.

Tarikat hocası da Nebî aleyhisselama vahiy yoluyla Kur'an dışında hükümler verildiğinin bir delili olarak Tahrim Suresinin 3. ayetini gösterdi. Oysaki daha ilk bakışta bu ayetin gayr-i metlûv vahye işaret etmediğinin anlaşılması gerekirdi. Çünkü ayette şöyle bir ifade geçiyor:

...O da onun birazını eşine anlattı, birazını da anlatmaktan vazgeçti... (Tahrim 66/3)

Eğer bu ayette geçen olay, geleneğin iddia ettiği “Gayr-i Metlûv Vahiy” olayına bir örnek ise Nebî aleyhisselam'ın “birazını anlatmaktan vazgeçmesi” ne anlama geliyor? Bir nebî için, kendisine gelen vahyi in-

sanlara bildirmemek, gizlemek, büyük bir suçtur. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

Ey Rasûl! Rabbinden sana ne indirildiyse onu tebliğ et. Tebliğ etmezsen vazifeni yapmış olmazsın. Allah, seni insanlardan korur. Allah, kâfirler topluluğunu yola getirmez. (Mâide 5/67)

Tahrîm sûresinde anlatılan olayda ise Allah'ın Nebîsi kendisine gelen haberin sadece bir kısmını anlatıp, kalanını gizliyor. Bu olay, tüm insanlık için bağlayıcı olduğu iddia edilen gayr-i metlûv vahye nasıl örnek olabilir? Bu örneğin hatalı olduğu çok açıktır. Ancak vahiy konusunu Kur'an bütünlüğü içerisinde, Allah'ın tarif ettiği şekliyle anlamamış zihinlerin böyle basit hatalara düşmeleri normaldir. Onlar bir şekilde iddialarındaki çelişkiyi sezinleseler bile kafa karışıklığı içerisinde bocalamaktan kendilerini kurtarmayı başaramazlar. Bu kafa karışıklığını gidermenin tek yolu “vahiy” meselesini ayetler arası ilişkileri kurarak anlamaktan geçer.

İlahî vahyin kaynağı Yüce Allah olduğuna göre “vahyetme” olayının meydana geliş şekillerini ve bağlayıcılığı açısından türlerini ancak Allah açıklayabilir:

Allah, bir insanla ilham yoluyla, perde arkasından veya tercih ettiği şeyi kendi izniyle içine fısıldasın diye elçi gönderme dışında bir yolla konuşmaz. Yüce olan ve doğru kararlar veren O'dur. (Şûrâ 42/51)

Vahyin geliş şekilleriyle ilgili Yüce Allah üç şey sayıyor:

- 1) Vahiy/İlham
- 2) Bir perde arkasından
- 3) Elçi göndererek

Bu sayılan vahiy yollarından üçünün de hem nebîler, hem de nebî olmayanlar için ortak olduğuna dair Kur'an'da örnekler mevcuttur. Nebî olmayanlarla ilgili ayetlere şöyle bir göz atalım:

- Nebî olmayana ilham yoluyla gelen vahye örnek:
Musa'nın anasının gönlüne şunu ilham ettik (vahyettik): “Musa'yı emzir, ona karşı bir kötülük olacağından korkunca da nehre (Nil'e) bırak ama korkup

² Hayrettin Karaman, “Kur'an'ın Hz. Peygamber'in Sünnetine Verdiği Değer”, Sünnetin Dindeki Yeri, Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi, s.68, Ensar Yay.

üzülme; biz onu tekrar sana getireceğiz ve onu elçi yapacağız. (Kasas 28/7)

Allah'ın kullarına ilham etmesi Musa'nın annesiyle müstesna bir olay değildir. Yüce Allah her insana doğruyu ve yanlış ilham ettiğini haber vermektedir:

Nefisi ve onun dengesini kuran Allah, sizin için daha önemlidir. Sonra yaptığının kötü veya iyi olduğunu ilham edene yemin olsun ki kendini geliştiren, umduğuna kavuşur. (Şems 91/7-9)

- Nebî olmayana bir perde arkasından gelen vahye örnek:

Bir gün Kral dedi ki “Ben rüyada besili yedi inek gördüm, onları yedi zayıf inek yiyordu. Yedi yeşil başak, bir o kadar da kuru başak gördüm. Ey ileri gelenler! Rüya yorumlamayı biliyorsanız, benim rüyamı da doğru bir biçimde yorumlayın.” (Yûsuf 12/43)

Yüce Allah, Yusuf aleyhisselamın zamanındaki Firavun'a -bir Müslüman olmamasına rağmen- rüya yoluyla (perde arkasından) yedi sene bolluk ve hemen arkasından yedi sene de kıtlık yaşanacağını haber vermiştir. Ancak kendisi rüya yorumlama ilmini bilmediği için bu gaybî haberi anlayamamış, böylece Yusuf aleyhisselamın ilminden istifade etmiştir.

- Nebî olmayana elçi vasıtası ile gelen vahye örnek:

“Bu Kitap'ta Meryem'in hikâyesini de anlat. Bir gün ailesinden ayrılmış, doğu tarafında bir yere çekilmişti. Böylece onlarla kendi arasında bir engel oluşturmuştu. Derken ruhumuzu (Cebrail'i) gönderdik, ona düzgün bir insan gibi göründü. Meryem dedi ki “Senden Rahman'a sığınırım, eğer namuslu biri isen” Dedi ki “Ben sadece Rabbinin elçisiyim; sana gelişkin bir oğul vermek için geldim.”” (Meryem 19/16-19).

Her üç örneğin de bazı ortak yönleri var.

Birincisi: Her şeyden önce, nebî olmayanlara gelen vahiylerin bireysel olduğu göze çarpıyor. Hiçbirisine “bu haberi al, insanlara tebliğ et” denmiyor.

İkincisi: Nebî olmayanlara gelen vahiylerin Allah'tan

olup olmadığı noktasında bir kesinliğin olmadığı dikkat çekiyor. Bu kimselerin içlerinde şüpheler devam ediyor. Musa aleyhisselamın annesiyle ilgili ayetlerde geçen şu ifadeler bunu açıkça gösteriyor:

Musa'nın anası, içinde bir umudu kalmamış olarak sabaha çıktı. Güvenini yitirmesin diye kalbini tutmasaydık neredeyse her şeyi açığa vuracaktı. (Kasas 28/10)

Eğer Musa aleyhisselamın annesi, içine doğan ilhamın Allah'tan olduğuna emin olabilseydi bu derece tedirgin olmazdı. Söz konusu ilhamın ilahî kaynaklı olduğunu anlaması ancak çocuğunun kendisine geri dönmesiyle olmuştur:

Böylece onu anasına geri getirdik ki, gözü aydın olsun ve üzülmesin. Bir de bilsin ki Allah'ın verdiği söz gerçekmiş. Ancak onların çoğu bunu bilmezler. (Kasas 28/13)

Meryem validemiz de kendisiyle konuşan adamın gerçekten Allah'ın bir elçisi olup olmadığı konusunda emin değildi. Bu yüzden doğum sancıları esnasında şöyle feryat etti:

Sonra doğum sancıları onu, hurma ağacına doğru sürükledi. “Keşke daha önce ölseydim de unutulup gitseydim!” dedi. (Meryem 19/23)

Hiç şüphe yoktur ki Allah'tan kesin haber aldığına emin

olan bir kişi böyle bir umutsuzluğa düşmez. Meryem validemiz de kendisiyle konuşan adamın gerçekten Allah'ın elçisi olması ihtimaliyle yüreğini ferahlatsa da kesin bir bilgisi olmadığı için doğum sancıları esnasında duygularına yenik düşmüştür.

Nebî olmayanlara bile bireysel, başkaları için bağlayıcı olmayan, birtakım vahiyler gelebiliyor ise nebîlere bu tarz vahiylerin gelmemesinden bahsedilebilir mi? Nebîlerin, nebî olmayanlardan farkı ise onlara risâletle ilgili vahiylerin de geliyor oluşudur. Risâletle ilgili vahiyler bireysel değildir, diğer insanlar için bağlayıcı mesajlar içerir. Risâletle ilgili gelen vahiylerin tamamen ilahî kaynaklı olduğu, yani saf olduğu bellidir.

Nebîlere gelen risâletle ilgili vahiylerin bireysel olmadığı ve diğer insanlara iletilmesi gerektiğiyle ilgili ayet:

Ey Rasûl! Rabbinden sana ne indirildiyse onu tebliğ et. Tebliğ etmezsen vazifeni yapmış olmazsın. Allah, seni insanlardan korur. Allah, kâfirler topluluğunu yola getirmez. (Mâide 5/67)

Elçiye düşen tebliğdir, o kadar. Allah, açığa vurduğunuz da gizlediklerinizi de bilir. (Mâide 5/99)

Muhammed aleyhiseelama risâletle ilgili gelen ve insanlara tebliğ etmesi emredilen tek vahyin Kur'ân olduğuyla ilgili ayet:

...Bu Kur'ân bana vahiy edildi ki sizi ve ulaştığı kişileri onunla uyarayım... (En'âm 6/19)

Nebîlere gelen risâletle ilgili vahiylerin ilahî kaynaklı olduğunu kesin olarak bilinmesiyle ilgili ayet:

Bütün gizli bilgileri (gaybı) bilen O'dur. O, gaybını kimseye açmaz; uygun bulduğu bir elçi olursa başka. Onun da önüne ve arkasına gözcüler diker. O elçi bilsin ki Rabbi tarafından gönderilenleri, melekler ona tam olarak ulaştırmış, o da onlarda olanın hepsini almış ve her şeyi tek tek kavramıştır. (Cin 72/26-28)

Nebîye bir ayet inzâl olduğunda, şeytanlar vahye müdahale etmesin diye melekler tarafından bir koruma çemberi oluşturulur. Böylece Nebî kendisine gelen vahiylerin katışıksız Allah'ın ayetleri olduğunu anlar.

Bu koruma protokolü sadece risâletle, yani ayetlerle ilgili vahiyler için geçerlidir. Yüce Allah bir başka ayete bunu şöyle açıklıyor:

Senden önce de elçi veya nebî olarak gönderdiğimiz kimselerden hangisi bir temennide bulunsa, şeytan onun temennisine mutlaka bir şeyler karıştırmıştır. Arkasından Allah, şeytanın karıştırdığını gidermiş sonra da ayetlerini hüküm bildirir hale getirmiştir. Allah bilir, doğru karar verir. (Hac 22/52)

Sonuç olarak nebîlere risâletle ilgili gelen vahiyler sadece kitabın ayetleridir. Nebîler risâletle ilgili bu vahiyleri diğer insanlara tebliğ etmekle yani rasûllük yapmakla sorumludurlar. Melekler tarafından bir koruma çemberi içerisinde ayetlerin kendilerine indirildiğine şahit olan nebîler, risâletle ilgili bu vahiylerin arı duru bir şekilde Allah'tan geldiğine emin olurlar. Nebîlerin, tıpkı Musa aleyhisselamin annesi gibi, risâlet dışında bazı vahiyler almaları normaldir. Ancak bu vahiyler, Tahrîm sûresi 3. ayetteki olayda olduğu gibi tamamen bireyseldir. Başkalarına tebliğ edilmesi gerekmez. Bu yüzden de hüküm/şeriat içeren bilgiler barındıramaz. Dolayısı ile vahy-i gayri metluv adı altında Muhammed aleyhisselama Kur'ân dışı bir teşri' (hüküm koyma) yetkisi vermek İslam dairesi dışına çıkmak anlamına gelir. Böyle bir din artık Allah'ın dini olmaktan çıkmış, uydurulan bir din haline gelişmiştir.

B) Nesih-Tasdik İlişkisi

Tarikat Hocası: "Müslümanların, İslam'ın ilk dönemlerinde takip ettikleri kurallardan biri de Ramazan orucu esnasında iftardan sonra kısa bir süre için de olsa uyumaktı. Bu esnada kişinin eşiyle cinsi münasebette bulunmasına müsaade edilmezdi. Bu sebeple bir kişi iftardan sonra uyur ve tekrar uyanırsa gece istirahati boyunca oruçlu olmamasına rağmen eşiyle cinsi münasebet fırsatını kaybederdi. Bu kural Hazreti Peygamber tarafından konulmuş olup, Kur'ân'da geçmemektedir. Mevla Teâlâ bunu Hazreti Peygambere vahyeyiyor ama Kur'ân'da yer almıyor, işte buna vahy-i gayr-i metluv deniyor."

Nebî aleyhisselamın Kur'ân dışında hüküm koyma yetkisine delil olarak "kıblenin değişmesi, namaz vakitleri ve rekatları vb." başka benzer örnekler de getiriliyor. Hepsinin ortak noktası nesih-tasdik ilişkisinin göz ardı edilmesi. Geleneğin "öncesi olmayan din" algısı yüzünden nesih konusuyla ilişkili bir çok mesele doğru anlaşılamayınca "gayr-i metluv vahiy" denilerek top taca atılmıştır. Nesihle ilgili Yüce Allah şöyle buyuruyor:

Biz bir ayeti nesh eder veya unutturursak, yerine ya daha hayırlısını ya da aynıısını getiririz. Bilmez misin, her şeye bir ölçü koyan Allah'tır. (Bakara 2/106)

Allah'ın Nebîsi ve Müslümanlar hayırlısı ile bir nesih gelmedikçe, kendilerinden öncekinin misliyle emrölündükleri hususlarda mevcut uygulamayı hayata geçirmişlerdir. Örneğin "o namazı kılın" ayeti indiğinde, o günkü Müslümanlar "es-salah" kelimesindeki belirlilikten yola çıkarak hangi namazı kılmaları gerektiğini anladılar. "Namaz nedir, nasıl kılınır" diye sormadılar. Zira tarihî veriler de o dönemde yaşayan ehl-i kitabın günde beş vakit namaz kıldığını, rekât sayılarının bizimkiyle aynı olduğunu, namazın kılınış şeklinin bugün Müslümanların kıldığından farklı olmadığını, namaz kılarken kible olarak Kudüs'e döndüklerini gösteriyor.³ Bu konularda Muhammed aleyhisselama Kur'ân dışı bir vahiy gelmemiştir. Zaten gerek de yoktur. Allah Rasûlü ve Müslümanlar "o namazı kılın" emri geldiği andan itibaren kendilerinden öncekiler namazı nasıl

kılıyorlarsa o şekilde kılmışlardır.

Aynı durum tarikat hocasının Kur'ân dışı vahye delil olarak getirdiği oruç için de geçerlidir.

Oruçla ilgili inen ilk ayet, orucun öncekilerin tuttuğu şekliyle tutulmasını emretmektedir.

Ey inanıp güvenenler! Oruç, sizden öncekilere yazıldığı şekliyle size de yazıldı ki kendinizi koruyasınız. (Bakara 2/183)

Bu ayetle birlikte başta Nebî aleyhisselam olmak üzere Müslümanlar tıpkı namazda olduğu gibi kendilerinden öncekilerin tuttuğu şekliyle oruç tutmaya başladılar. İlgili rivayetler de bunu desteklemektedir:

*"Ebu Cafer el-Râzi der ki; Rebî İbn Enes, Abdullah İbn Ömer'in şöyle dediğini bir kişiden duyduğunu söyledi: "Sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de oruç farz kılındı" ayeti nâzil olduğunda önceki milletlere farz kılınan oruç şöyleydi: Onlardan birisi yatsı namazını kılıp yatmıştı, ona yemek, içmek, kadın vb. şeyler haram olurdu."*⁴

Bakara sûresi 187. ayette geçen **Oruç gecelerinde kadınlarınızla cinsel içerikli konuşmalar yapmak SİZE HELAL KILINDI.** ifadesi de bizim ümmetimize helal kılınan bu hususların öncekilere haram olduğunun net bir göstergesi.

Buradaki bilgilerden anlıyoruz ki Bakara sûresi 187. ayet ininceye kadar Müslümanlar oruç gecelerinde de yeme-içme ve cinsel ilişkiden uzak duruyorlardı. Bu uygulama da Yahudilerin büyük oruç tariflerine uygun düşüyor. Eğer ehli kitabın uygulaması sorunlu olsaydı, Yüce Allah, zimnen "sizden öncekiler gibi yapın" demekle yetinmeyip aydınlatıcı detaylar da indirirdi.

Sonuç olarak oruç gecelerinde kişinin eşyle cinsi münasebet kurmasının haram olması tarikat hocasının zannettiği gibi gayr-i metluv vahiy falan değil, nesih-tasdik ilişkisinin tipik bir örneğidir.

3 Vedat Yılmaz, "Herkesin Bildiği Namaz", Kitap ve Hikmet dergisi Sayı: 4, s.41, 2014; Ayrıca bkz: Yahya Şenol, "İnsanlık Tarihi Boyunca O Namaz", Süleymaniye Vakfı Yay.

4 İbni Kesir, "Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri", c.3 s.704, Çağrı yay. 1993; Ayrıca Bkz: Buhârî, Savm, 15; Ebu Davud, Savm, 1; Tirmizi, Tefsir, 3; Nesâî, Siyam, 29; Ahmed b. Hanbel, 4/295.

c) Rasul - Nebî Kavramları

Tarikat Hocası: “Yine A'râf Sûresinin 157 ayetinde: “... Onlar için temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar...” buyruluyor. Allah Teâlâ O'na bu yetkiyi vermiştir. Oradaki fiilin fâili Allah Rasûlü (s.a.v)'dür. Yani temiz olan şeyleri helal, pis olan şeyleri haram kılma yetkisini Mevla Teâlâ, Efendimiz (s.a.v)'e vermiştir.”

Buna benzer olarak, ayetlerde geçen “rasûle itaat, rasûlü hakem kılmak, rasûlün verdiği almak” gibi ifadeler de Muhammed aleyhisselamın Kur'ân dışında hüküm koyma yetkisine sahip olduğuna delil getiriliyor. Hepsinin ortak noktası, “Rasûl-Nebî” kavramlarının yanlış bilinmesinden kaynaklanıyor olmalarıdır. Biz kendilerine gereken uyarıyı yapıp, “rasûl ve nebî” kelimelerine ne mana verdiklerini sorduk.

Tarikat Hocası: “Rasûl kendisine yeni bir kitap verilen, nebî ise kendisine bir kitap verilmeyen anlamına gelir. Her rasûl nebîdir, ama her nebî rasûl değildir. Hazreti Musa rasûldür, çünkü kendisine kitap verilmiştir. Harun aleyhisselam ise nebîdir, kitap verilmemiştir.”

Hisham Alabed: “İsmail aleyhisselam nebî midir, rasûl müdür?”

Tarikat Hocası: “İsmail aleyhisselam nebîdir, çünkü kendisine kitap verilmemiştir.”

Fehmi İlkey Çeçen: “Ama ayette İsmail aleyhisselam için “o rasûl ve nebîydi”⁵ diyor.”

Hisham Alabed: “İsmail aleyhisselam nebî miydi, rasûl müydü?”

Tarikat Hocası: “İsmail aleyhisselam bir nebîydi, çünkü kendisine kitap verilmemiştir. Ama ben bu konuya çalışmadım buraya gelirken. Hadisler vahiy midir, değil midir buna odaklandım.”

Hisham Alabed: “Nebî ve rasûl kavramları arasındaki farkı anlamamız doğrudan bu meseleyle alakalı. Hadisler vahiy midir, değil midir derken, hadisler kime nispet edilen sözler?”

a) Nebî

Rasûl ve nebî gibi Kur'ân'ın en temel iki kavramını bile doğru bir şekilde kavrayamamış zihinler hangi konuda sağlıklı bir görüş ortaya koyabilirler? Henüz bunu bile anlamamış kimselerin kalkıp da Kur'ân dışı vahiy, nebînin hüküm koyma yetkisi gibi konularda fikir beyan etmeleri trajikomik bir olaydır.

Biz, bu iki kavrama kısaca değinip, tarikat hocasının ortaya koyduğu argümanların kavram kargaşası münasebetiyle geçersiz olduklarını gösterip yazımıza son vereceğiz.

Allah bir topluma kitap indireceği zaman onların arasından bir adam seçer. Allah tarafından seçilmiş olmanın onuruna nail olan bu kişi “değeri yükseltilmiş” anlamında “nebî” vasfını alır. Artık ölene kadar, her an bu sıfat onda kaimdir.

İnsanlar tek bir toplumdu. Allah, onlara müjde veren ve uyarılarda bulunan nebîler gönderdi; onlarla birlikte, gerçekleri içeren kitap da indirdi ki ayrılığa düştükleri konularda insanlar arasında o kitap hükümsin... (Bakara 2/214)

Bu ayette Yüce Allah, her nebîyle beraber bir kitabın

5 Meryem 19/54.

indirildiğini açıkça bildirmektedir. Bu konuyla ilgili aydınlatıcı ayetlerden bir diğeri de şudur:

(Bebek İsa) şöyle dedi: “Ben Allah’ın kuluyum. O, bana kitap verecek ve beni nebî yapacaktır.” (Mer-yem 19/30)

Bu ayetten de açıkça anlaşılıyor ki kendisine kitap verilen bir kişi “nebî” vasfını kazanmış oluyor.

Allah’ın tüm nebîlere kitap indirdiğine dair şu ayetler yeterli olacaktır:

Biz ona (İbrahim’e) İshak’ı ve Yakub’u armağan ettik; bunlara ve onun soyundan gelen Davud’a, Süleyman’a, Eyyub’a, Yusuf’a, Musa’ya ve Harun’a doğru yolu gösterdik. Daha önce Nuh’a da doğru yolu göstermiştik. Biz, güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz. Zekeriya, Yahya, İsa ve İlyas; bunların hepsi iyilerdendi. İsmail’i, Elyesa’ı, Yunus’u, Lut’u; bunlardan her birini çağdaşlarından üstün kıldık. Babaları, soyları ve kardeşleri... Onları da seçtik ve onlara da doğru yolu gösterdik. İşte bu, Allah’ın yoludur. O, tercihini doğru yapan kullarına bu yolu gösterir. Eğer (bu nebîler) ortak (şirk) koş-salardı bütün yaptıkları boşa giderdi. ADI GEÇENLER, KENDİLERİNE KİTAP, HİKMET VE NEBİLİK VERDİĞİMİZ KİMSELERDİR. Eğer şu insanlar bütün bunları görmezlik ederlerse, biz onları, görmezlik etmeyecek bir topluluğun korumasına bırakırız. (En’âm 6/84-89)

Nebî, “kendisine kitap verildiği için değeri yükseltilmiş kimse” anlamına geliyor olsa da bu durum onların hala bir beşer olduğu gerçeğini değiştirmez. Nebî vasfına sahip olmaları, onların kulluk sorumluluklarını üzerlerinden kaldırmaz. Diğer tüm insanlar gibi imtihanından geçtikleri gerçeğini değiştirmez. Onlar da her an günahkâr olabilir, hatta azabı hak edecek yanlışlara sürüklenebilirler. Yunus aleyhisselam bunun en açık örneğidir. O, nebî sıfatıyla azabı hak edecek bir günah işledi. Son anda tövbe etmeseydi ebediyen azap içerisinde kalacaktı. Burada dikkat edilmesi gereken nokta “nebî” vasfının “günahsızlık, hatasızlık” ifade etmediğidir. Nebî, hata edebilir, günah işleyebilir. Bu yüzden

Yüce Allah hiçbir ayetinde “nebîye itaat” etmeyi emretmez. Aksine Muhammed aleyhisselam hakkında tenkit içerikli bir ayet indiğinde “nebî” vasfı ön plana çıkar:

Savaş alanında düşmanı etkisiz hale getirinceye kadar hiçbir NEBÎNİN esir alma hakkı yoktur. Siz, dünyaya malını (hemen elde edeceğinizi) istiyorsunuz. Allah ise Ahireti (sonrasını) istiyor. Üstün olan ve doğru kararlar veren Allah’tır. (Rumların galip geleceği gün sizi sevindireceğini) Allah önceden yazmasaydı, aldığınız esirlerden dolayı başınıza büyük bir felaketin gelmesi kaçınılmazdı. (Enfâl 8/67,68)

Ey Nebi! Allah’ın özel olarak sana helal kıldığını, neden kendine haram kılıyorsun? Eşlerinin gönlünü etmeye çalışıyorsun. Neyse ki Allah bağışlar, ikramı boldur. (Tahrîm 66/1)

b) Rasûl

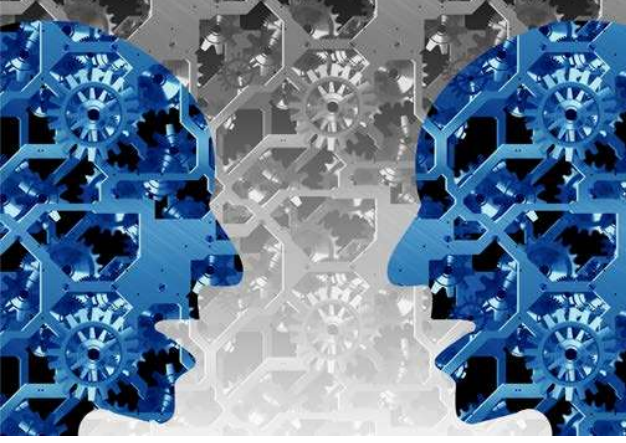
Aslında bütün bir İslam fıkhı geleneğinin yanlış bir usûl üzerine inşa edilmesinin arka planında yatan fecaat “rasûl” kavramının yanlış bilinmesidir. “Rasûl” kavramının geçtiği ayetler “nebî” gibi anlaşılmalı ve böylece Muhammed aleyhisselam, Kur’ân dışında hüküm koyma yetkisine sahip bir kişi, sözleri (hadisleri) de birer ayet gibi algılanır olmuştur. Zira Kur’ân’da “rasûle itaat, rasûlün helal-haram kılması, rasûlün hüküm koyması” gibi ifadeler sıklıkla geçmektedir. Rasûl kavramına akıl almaz bir şekilde “nebî” manası verilmesinden ötürü İslam dini kısa sürede tanınmaz hale gelmiş ve uydurulmuş bir din ihdâs edilmiştir.

“Rasûl” kelimesinin anlamı “risâlet” demektir. Muhammed aleyhisselamın “rasûl” olması, asıl rasûl olan Kur’ân’ı tebliğ etmesi hasebiyledir. Önemli Arapça sözlüklerden birisi olan Lisân’ul Arap’ta “rasûl” kelimesi şöyle açıklanıyor:

وَسَمِّيَ الرَّسُولَ رَسُولًا لِأَنَّهُ ذُو رَسُولٍ أَي ذُو رَسُولَةٍ

“Rasûl, “rasûl” diye isimlendirilmiştir, çünkü o rasûl sahibidir, yani risâlet sahibidir.”

Bu tanımdan da açıkça anlaşılıyor ki aslî anlamda “rasûl” vasfı risâletin kendisi olan Kur’ân’a aittir.

Allah katından, yanlarındakini onaylayan bir RASÛL gelince, Kitap verilenlerden bir kısmı Allah'ın Kitabını, sanki hiç bilmiyorlarmış gibi kulak ardı ettiler. (Bakara 2/101)

Allah katından, yanlarındakini onaylayan KİTAP gelince, -ki önceleri kâfirlere karşı önlerinin bu Kitapla açılmasını bekliyorlardı- işte tanıdıkları o Kitap gelince onu görmezlikten geldiler. Allah'ın laneti (dışlaması) böylesi kâfirleredir. (Bakara 2/89)

Muhammed aleyhisselam da Kur'ân'ı tebliğ ederken "rasûl" vasfıyla isimlendirilir. Ayetler de bu görüşü desteklemektedir.

Ey Rasûl! Rabbinden sana ne indirildiyse onu tebliğ et. Tebliğ etmezsen vazifeni yapmış olmazsın. Allah, seni insanlardan korur. Allah, kâfirler topluluğunu yola getirmez. (Mâide 5/67)

Elçiye düşen sadece tebliğdir, o kadar. Allah, açığa vurduğunuzu da gizlediklerinizi de bilir. (Mâide 5/99)

Muhammed aleyhisselam her an nebî olmasına karşın, sadece ayetleri tebliğ ettiği zamanlarda rasûl idi. Zira rasûllük, tebliğ vazifesini ifade eden bir sıfattır. Dolayısıyla Rasûllük vazifesi esnasında Muhammed aleyhisselamın hata yapma gibi bir pozisyonu yoktu. Çünkü Rasûlün hata yapması demek, ayetleri yanlış bir şekilde tebliğ etmesi anlamına gelir ki bu da ölüm cezasını gerektirir:

Eğer o (rasûl), bize karşı birtakım sözler uydursay-

dı, onu kısıvrak yakalar, şah damarını koparırdık. İçinizden hiçbiri de bunun önüne geçemezdi. (Hakka 69/44-47)

Sonuç olarak, rasûle itaat, rasûlün tebliğ ettiklerine, yani ayetlere itaattir. "Rasûle itaat" emrine uyma vazifesi bir nebî olarak Muhammed aleyhisselam için de geçerlidir. O da asıl Rasûl olan Kur'ân'a itaat etmekle yükümlüydü. Bugün de bizler Kur'ân'a itaat etmekle Rasûle itaat etmiş oluruz. Kur'ân'da geçen ifadeyle rasûlün bir şeyleri helal veya haram kılması da Kur'ân'da bu konuyla ilgili ayetlerin nâzil olması anlamına gelir. Zira "Rasûle itaat" etmekle emrolunan Muhammed aleyhisselam da neyin helal, neyin haram olduğunu ancak Kur'ân'daki o konuyla ilgili ayetlerden öğrenebiliyordu:

De ki: "Bana gelen vahiyde (kitapta) şunlardan başka yenmesi haram bir şey bulamıyorum; ölü (leş), akmış kan, tam bir zararlı olan domuz eti ya da fasıklık edip Allah'tan başkasının adı anılarak kesilen hayvan. Kim zorda kalır da isyan etmeden ve aşırıya gitmeden bunlardan yerse senin Rabbin onu bağışlar ve ikram eder." (En'âm 6/145)

Sonuç

Dinin en temel kavramlarının bile doğru bilinmediği bir ortamda ayrışmaların, mezhepleşmelerin bu denli yaygınlaşması şaşılacak bir şey değildir. Kur'ân'ın açıklanması metodu olan hikmet de unutulunca, fıkıh usûlümüz kitaba uymaktan ziyade kitabına uydurma faaliyetine dönüşmüştür. Bu bozuk maya ile mayalanmış zihinler herhangi bir problemi çözüme kavuşturamazlar. Aksine bizatihi kendileri problemin kaynağıdır. Bu kimselerle yapılan münazaralar da kısır ve sonuçsuz kalır.

Yapılacak tek şey Kur'ân'ı açıklama işini Allah'a bırakıp, o neyi nasıl açıklamışsa o şekilde iman edip, tam bir teslimiyet ile teslim olmaktır.